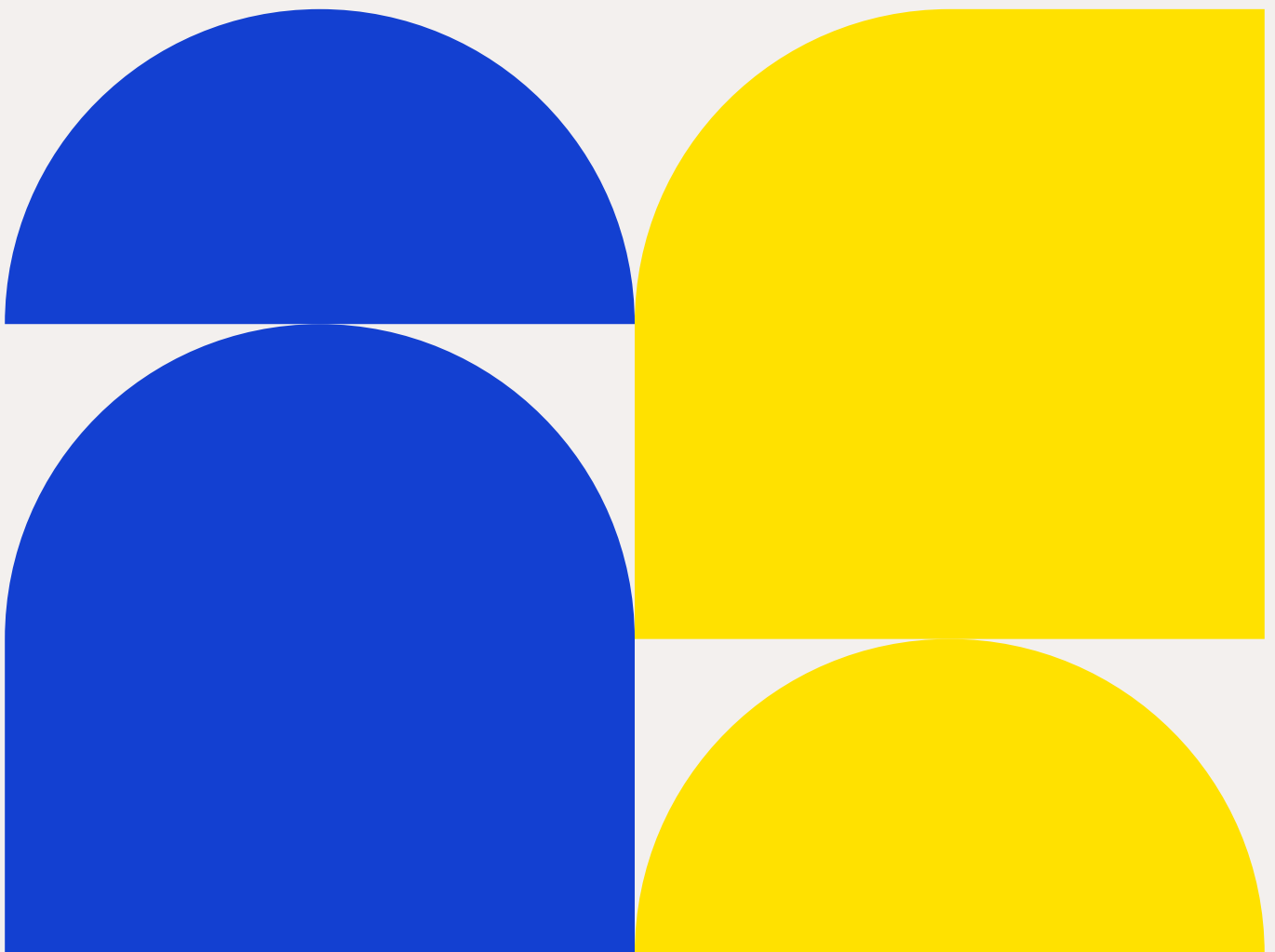

En ansvarsfull internationalisering

Vägledande nationella riktlinjer 2026

En ansvarsfull internationalisering – vägledande nationella riktlinjer

VR2603
Dnr 1.1.2-2025-07308
ISBN 978-91-89845-49-7

Swedish Research Council
Vetenskapsrådet
Box 1035
SE-101 38 Stockholm, Sweden

Innehållsförteckning

Förord	5
Sammanfattning	6
Summary	9
Inledning	11
Ett nationellt system för ansvarsfull internationalisering	11
Hot, risker och sårbarheter i internationalisering.....	12
Olika typer av internationella aktiviteter	13
Fem dimensioner i riktlinjerna.....	14
Tillämpning av riktlinjerna	14
Internationaliseringens möjligheter	16
Den svenska kontexten	18
Internationella sanktioner	18
Sveriges internationella prioriteringar	18
Existerande samarbeten	19
Den egna verksamheten	20
Skyddsvärd verksamhet	20
Säkerhetsskydd	20
Skyddsvärden.....	21
Säkerhetshot.....	22
Strategiska produkter, teknologier och verksamheter.....	23
Exportkontroll.....	23
Utländska direktinvesteringar	24
Kritiska tekniker	25
Verksamhetsskydd.....	26
Andra egna värden.....	26
Egen finansiering	27
Den utländska kontexten	28
Det andra landets lagstiftning	28
Demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter.....	28
Akademisk frihet i samarbetslandet.....	29
Korruption.....	29
Antagonistiska hot	30
Icke-antagonistiska hot	30
Samarbetsparten	32
Bakgrundskontroll	32
Institutionell autonomi	32
Erkänd samarbetspart.....	33
Samarbetspartens egna samarbeten	33

Utformning av samarbetet	34
Grundläggande värderingar	34
God forskningssed	34
Öppen vetenskap.....	35
Hållbarhet, jämställdhet och mångfald	36

Förord

I en tid präglad av ökade geopolitiska spänningar, högre säkerhetskrav och värdekonflikter behöver internationella samarbeten genomföras på ett sätt som förenar öppenhet och riskmedvetenhet.

I juni 2023 gav regeringen Universitets- och högskolerådet, Vetenskapsrådet och Vinnova i uppdrag att föreslå hur arbetet med ansvarsfull internationalisering inom högre utbildning, forskning och innovation kan främjas (U2023/02127). Uppdraget omfattade dels att ta fram vägledande nationella riktlinjer, och dels att föreslå former av stöd för bland annat kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan lärosäten och statliga forskningsfinansiärer samt andra berörda myndigheter och organisationer. Uppdraget redovisades under 2024.

EU:s forskningsministrar antog i maj 2024 en rådsrekommendation för forskningssäkerhet för medlemsstater och aktörer inom forsknings- och innovationssektorn. Rådsrekommendationen blev ett viktigt underlag för regeringens fortsatta inriktning för det nationella arbetet med ansvarsfull internationalisering i forsknings- och innovationspolitiska propositionen (Prop. 2024/25:60).

Som ett led i detta gav regeringen i juni 2025 Vetenskapsrådet i uppdrag att, tillsammans med Vinnova, ansvara för de vägledande nationella riktlinjerna för ansvarsfull internationalisering (U2025/01518). Arbetet med riktlinjerna har utgått från det förslag som lämnades i det föregående regeringsuppdraget och har inkluderat en analys av inkomna remissvar. En referensgrupp har bidragit med värdefull vägledning. Gruppen har bestått av Försvarmakten, Inspektionen för strategiska produkter, Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning, Sverige universitets- och högskoleförbund, Säkerhetspolisen, Universitets- och högskolerådet samt Utrikespolitiska institutet.

De vägledande nationella riktlinjerna kommer att uppdateras regelbundet. Därutöver planeras insatser som ska tillgängliggöra riktlinjerna och främja deras implementering.

Stockholm, 9 mars 2026

Katarina Bjelke

Generaldirektör, Vetenskapsrådet

Sammanfattning

De vägledande nationella riktlinjerna för ansvarsfull internationalisering inom högre utbildning, forskning och innovation syftar till att säkerställa att internationella aktiviteter genomförs på ett sätt som beaktar forskningssäkerhet, akademisk frihet, forskningsintegritet, säkerhet för personal och studenter samt Sveriges säkerhet, samtidigt som kvaliteten stärks och bidrar till hållbar utveckling. Ansvarsfull internationalisering ska bidra till ökat välbefinnande och tillväxt, värna demokratiska och etiska principer samt stärka globala relationer genom bland annat vetenskaps- och innovationsdiplomati.

De vägledande nationella riktlinjerna utgör en del av ett nationellt system av riktlinjer på tre nivåer: en övergripande policy för ansvarsfull internationalisering uttryckt i regeringens forsknings- och innovationspolitiska proposition, vägledande nationella riktlinjer, samt verksamhetsanpassade riktlinjer vid statliga lärosäten, statliga forskningsfinansiärer och andra berörda myndigheter.

Vetenskapsrådet har, i enlighet med ett regeringsuppdrag (U2025/01518) och i samverkan med Vinnova, utarbetat de vägledande nationella riktlinjerna. Riktlinjerna riktar sig till ledningar och förvaltningar hos utpekade aktörer och ska i sin tur ligga till grund för verksamhetsanpassade riktlinjer hos dessa. Riktlinjerna kan ligga till grund för verksamhetsanpassade riktlinjer hos andra aktörer i forsknings- och innovationssystemet.

Riktlinjerna omfattar ett brett spektrum av olika typer av internationella aktiviteter, såväl formella eller strukturerade samarbeten, som mer informella forskningssamarbeten, forskar- och studentmobilitet, rekrytering av forskare och studenter, resor, tillträde till forskningsinfrastrukturer, science parks och inkubatorer, bidragsfinansiering, gränsöverskridande överföring av utrustning, kunskap och data, utländsk finansiering av forskning och utbildning, direkta och indirekta investeringar, upphandlingar samt uppdragsutbildningar.

De vägledande nationella riktlinjerna uppmärksammar såväl internationaliseringens möjligheter som dess utmaningar. I riktlinjerna betonas att en samlad, proportionerlig bedömning ska göras. Proportionalitet i hanteringen av risker i internationella samarbeten förutsätter att risker inte bedöms isolerat, utan sätts i relation till samarbetets syfte, kontext och de möjligheter och värden som kan skapas. Det ska finnas möjligheter till omprövning, justering eller avslut av samarbeten, inklusive genom förutbestämda exit-strategier. Utvärdering efter avslutade samarbeten kan ge en möjlighet för systematiskt lärande och vidareutveckling av arbetssättet.

Internationella aktiviteter ska bedömas med utgångspunkt i fem övergripande dimensioner som tydliggör både interna förhållanden och kontextuella faktorer, såsom lagstiftning och regelverk i samarbetsländer.

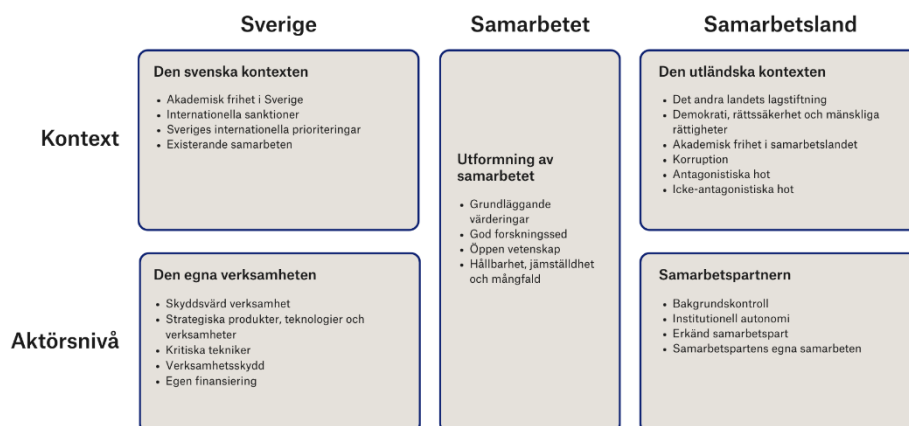
I dimensionen ”den svenska kontexten” behandlas nationella ramar för internationellt samarbete, särskilt internationella sanktioner, Sveriges internationella prioriteringar samt befintliga avtal och samarbetsstrukturer som kan fungera som kompass och hävstång för nya initiativ.

I dimensionen ”den egna verksamheten” fokuseras på den svenska aktörens egna förutsättningar i förhållande till vad som gäller dels för skyddsvärd och säkerhetskänslig verksamhet, verksamheter som berörs av exportkontrollregelverk eller granskningssystemet för utländska direktinvesteringar, samt för verksamhetskydd (säkerhet utifrån ett verksamhetsperspektiv t.ex. kritiska tekniker och andra immateriella och personella tillgångar behöver identifieras och skyddas på ett systematiskt sätt). Finansieringsvillkor kan både skapa möjligheter till och begränsa internationella samarbeten.

Dimensionen ”den utländska kontexten” avser landspecifika förutsättningar kopplade till juridiska regelverk, demokrati, rättssäkerhet, mänskliga rättigheter och akademisk frihet, liksom korruption. Den omfattar både bedömning av underrättelsehot på landnivå och andra hot, exempelvis naturkatastrofer, klimatrelaterade händelser, hälsorisker och konflikter, vilka sammantaget påverkar förutsättningarna för säkra och hållbara internationella samarbeten.

Dimensionen ”samarbetsparten” avser vilken kunskap som behövs om den tilltänkta samarbetsparten, där proportionerlig bakgrundskontroll (due diligence) utifrån öppna källor är central för att identifiera juridiska, säkerhetsmässiga, ekonomiska och etiska risker. Bedömningen omfattar bland annat institutionell autonomi, finansiella beroenden, legitimitet (till exempel att undvika bluffuniversitet) och partens övriga samarbeten, eftersom dessa kan påverka både risken för kunskapsläckage och den svenska aktörens anseende.

Dimensionen ”utformning av samarbetet” avser hur samarbetet utformas och regleras, inklusive överenskommelser om etik, reciprocitet, resultatägande och användning. Här betonas att internationell samverkan ska bedrivas i enlighet med god forskningssed, forskningsintegritet och principer för öppen vetenskap, med nödvändiga begränsningar när säkerhet, sekretess eller kommersiella intressen kräver det. Vidare ska hållbarhet, jämställdhet och mångfald integreras som grundläggande utgångspunkter i samarbetets utformning.

Summary

The national guidelines for responsible internationalisation in higher education, research, and innovation aims to promote international collaboration and to ensure that international activities are carried out in a way that considers research security, academic freedom, research integrity, the safety of staff and students, and Sweden's national security, while simultaneously strengthening quality and contributing to sustainable development. Responsible internationalisation should contribute to increased prosperity and growth, safeguard democratic and ethical principles, and strengthen global relationships, including through science and innovation diplomacy.

The national guidelines are part of a national system of guidelines on three levels: a general policy for responsible internationalisation expressed in the government's research and innovation policy bill; national guidelines; and operationally adapted guidelines for public higher education institutions, public research funders, and other relevant government agencies.

The Swedish Research Council, in accordance with a government assignment (U2025/01518) and in collaboration with Vinnova, has developed the national guidelines. The guidelines aim to support the management and administration of designated actors and will serve as the basis for the development of operationally adapted guidelines. They may also serve as a basis for such guidelines for other actors in the research and innovation system.

The guidelines address a broad spectrum of international activities, including formal or structured collaborations as well as more informal research collaborations, researcher and student mobility, recruitment of researchers and students, travel, access to research infrastructures, science parks and incubators, grant funding, cross-border transfer of equipment, knowledge, and data, international funding of research and education, direct and indirect investments, procurement, and commissioned education.

The national guidelines highlight both the opportunities and challenges of internationalisation. They emphasise that assessments must be comprehensive and proportionate. Proportionality in handling risks in international collaborations requires that risks are assessed not in isolation but are considered relative to the purpose of the collaboration, the context, and the potential opportunities and values created. There must be possibilities for reconsideration, adjustment, or termination of collaborations, including through predetermined exit strategies. Evaluations after the conclusion of collaborations can provide opportunities for systematic learning and further development of working methods.

International activities should be assessed based on five principal dimensions that clarify both internal conditions and contextual factors, such as legislation and regulations in partner countries.

The Swedish context includes national frameworks for international cooperation, particularly international sanctions, Sweden's international priorities, and existing agreements and cooperation platforms that may serve as compass and enabler for new initiatives.

The organisation's own operations focus on the Swedish actor's internal situation with regards to requirements for protected and security-sensitive activities, activities affected by export control regulations or the foreign direct investment screening system, as well as operational security (for example, critical technologies and other intangible or personnel-related assets that need to be identified and protected systematically). Funding conditions may both enable and limit international collaborations.

The foreign context concerns country-specific conditions related to legal frameworks, democracy, rule of law, human rights, and academic freedom, as well as corruption. It also encompasses assessments of intelligence threats at the national level and other risks such as natural disasters, climate-related events, health risks, and conflicts, all of which shape the conditions for safe and sustainable international collaboration.

The collaboration partner(s) refers to the knowledge required about the potential partner or partners, where proportionate background checks (due diligence) based on open sources are crucial for identifying legal, security-related, financial, and ethical risks. The assessment includes institutional autonomy, financial dependencies, legitimacy (e.g., avoiding bogus universities), and the partners' other collaborations that may risk knowledge leakage or may affect the reputation of the Swedish actor.

The design of the collaboration concerns risk mitigation and how the collaboration is structured and regulated, including agreements on ethics, reciprocity, and ownership and use of results. The guidelines emphasise that international cooperation must be conducted in accordance with good research practice, research integrity, and principles of open science, with necessary restrictions where security, confidentiality, or commercial interests require. Furthermore, sustainability, gender equality, and diversity should be integrated as fundamental considerations in the design of the collaboration.

Inledning

Detta dokument utgör vägledande nationella riktlinjer för ansvarsfull internationalisering i högre utbildning, forskning och innovation.

Rådsrekommendationen om forskningssäkerhet från EU:s ministerråd från maj 2024 rekommenderar medlemsstaterna att utarbeta nationella strategier för att öka forskningssäkerheten, exempelvis genom riktlinjer.

Regeringen har därför givit Vetenskapsrådet i uppdrag den 19 juni 2025 (U2025/01518) att i samarbete med Vinnova ansvara för vägledande nationella riktlinjer om ansvarsfull internationalisering vid internationella samarbeten inom högre utbildning, forskning och innovation utifrån ett tidigare förslag på sådana riktlinjer (U2023/02127).

Ansvarsfull internationalisering innebär att ta tillvara de möjligheter som internationaliseringen ger samtidigt som hänsyn tas till de utmaningar som följer av internationalisering och utvecklingen i vår omvärld.

Ansvarsfull internationalisering

värnar Sveriges säkerhet genom att beakta och adressera forskningssäkerhet

värnar akademisk frihet och forskningsintegritet

stärker kvaliteten i högre utbildning, forskning och innovation och bidrar till hållbar utveckling

säkerställer säkerhet och integritet för personal och studenter

möjliggör att forskningsprojekt och samarbeten kan genomföras och att finansiering används ändamålsenligt

bidrar till ökat välbefinnande och tillväxt

upprätthåller etiska principer, demokratiska och mänskliga rättigheter

utvecklar globala relationer genom vetenskaps- och innovationsdiplomati

Ett nationellt system för ansvarsfull internationalisering

De vägledande nationella riktlinjerna (hädanefter också enbart ”riktlinjerna”) utgör en del av ett nationellt system för riktlinjer för ansvarsfull internationalisering. Systemet består av tre nivåer:

- En policy för ansvarsfull internationalisering som uttrycks i regeringens forsknings- och innovationspolitiska proposition (Prop. 2024/25:60)
- Vägledande nationella riktlinjer som utgör ett gemensamt ramverk för vad som bör beaktas inför och under internationella aktiviteter
- Verksamhetsanpassade riktlinjer hos enskilda aktörer i högre utbildning, forskning och innovation

Riktlinjerna i detta dokument utgör den första versionen av vägledande nationella riktlinjer. Dessa kommer fortlöpande att revideras.

De vägledande nationella riktlinjerna utgör ett ramverk för de verksamhetsanpassade riktlinjer som enligt samma regeringsbeslut ska tas fram av statliga universitet och högskolor, statliga forskningsfinansiärer och myndigheter. De utgör också grunden för de riktlinjer som Vinnova ska ta fram och som är specifikt inriktade mot övriga aktörer inom innovationsekosystemet. De verksamhetsanpassade riktlinjerna ska vara ett mer konkret utformat stöd direkt till anställda.

De vägledande nationella riktlinjerna riktar sig därför huvudsakligen till ledningar och förvaltningar hos de utpekade aktörerna och är därmed inte tänkta att användas direkt av forskare och handläggare.

Hot, risker och sårbarheter i internationalisering

Ett aktörsdrivet **hot** bedöms genom dess avsikt och förmåga att genomföra en skadlig handling. Hot kan vara riktade mot säkerhetskänslig verksamhet eller annan verksamhet. Ett säkerhetshot uppstår när en aktör har både avsikt och förmåga att genomföra antagonistiska handlingar riktat mot verksamheten. Ett icke aktörsdrivet hot kan vara naturfenomen eller liknande där det inte finns någon aktör inblandad.

Risk är sannolikheten att hotet realiserar samt konsekvensen av utfallet. Riskhantering innebär att både identifiera hot och skapa adekvata skyddsåtgärder. Riskbedömningar görs bäst på lokal nivå varför riskbedömning och riskhantering blir en fråga för de verksamhetsanpassade riktlinjerna. Det är också på den lokala nivån som målkonflikter och riskavvägning behöver hanteras. Det är en samlad bedömning som ska göras och brister eller utmaningar utgör inte automatiskt en diskvalificering för internationell samverkan, förutom av vad som följer av tvingande säkerhetsskydd, exportkontroll eller internationella sanktioner.

Brister i säkerhetsskyddet innebär **sårbarheter**. Exempel på sårbarheter kopplat till lärosäten och forskning kan vara personalrekrytering, informationssäkerhet och hantering av forskningsdata. Bristande kunskap om hotbilder utgör en del av sårbarheten.

Olika typer av internationella aktiviteter

Internationella aktiviteter kan omfatta olika typer av samverkan och samarbete och det rör sig inte alltid om samarbete mellan en aktör i ett land och en annan aktör i ett annat land.¹

Internationella aktiviteter kan inkludera:

Formellt eller strukturerat samarbete på lärosätetsnivå eller mellan finansiärer, tex universitetsallianser, gemensamma centra/campus, partnerskap eller gemensamma ansökningar i internationella utlysningar

Informellt samarbete mellan forskare och lärare som inte baseras på formella avtal eller överenskommelser, tex personliga nätverk

Student- och forskarmobilitet, inkommande såväl som utgående, tex sabbaticals, gästforskare, praktik, utbyten

Anställning av forskare och doktorander vid svenska lärosäten

Rekrytering och antagning av studenter till svenska lärosäten

Resor, t.ex konferenser, fältstudier, studiebesök och delegationsbesök

Tillträde till forskningsinfrastrukturer, i Sverige eller utomlands

Tillträde till science parks och inkubatorer, i Sverige eller utomlands

Bidragsfinansiering av forskning och innovation som inkluderar internationellt samarbete

Överföring av utrustning, kunskap och data över gränser, tex lagring i internationella forskningsdatabaser

Finansiering av forskning och innovation i Sverige av utländska intressen

Investeringar, såväl utländska direktinvesteringar i svenska resurser som svenska investeringar i utländska resurser

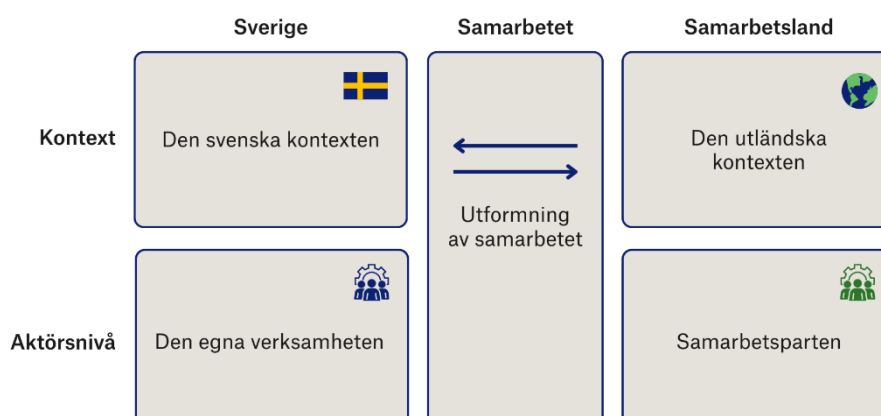
Upphandling där en utländsk part medverkar eller har inverkan på en svensk part

Uppdragsutbildning som finansieras av utländska uppdragsgivare

¹ I riktlinjerna används olika begrepp såsom internationell aktivitet, internationellt samarbete och internationell samverkan. Eftersom det är många olika sorters verksamhet som ansvarsfull internationalisering omfattar åsyftas en så bred beskrivning av ansvarsfull internationalisering som möjligt.

Fem dimensioner i riktlinjerna

Ansvarsfull internationalisering kan ses i ljuset av fem olika dimensioner. Avsikten är att tydliggöra förhållanden i den egna och i samarbetspartens verksamhet samt de kontextuella förhållandena både i Sverige och i samarbetslandet/-länderna. Med kontextuella förhållanden avses sådana som en enskild aktör i samarbetslandet inte kan påverka, såsom lagstiftning och regelverk. Utöver det berör riktlinjerna utformningen av det internationella samarbetet i sig.

Tillämpning av riktlinjerna

Dessa vägledande nationella riktlinjer ger ett ramverk för de verksamhetsanpassade riktlinjer som regeringen har beslutat att statliga lärosäten, statliga forskningsfinansiärer och vissa utpekade myndigheter ska ta fram (U2025/01518). De vägledande nationella riktlinjerna beskriver en inriktning för ansvarsfull internationalisering och de bör tillämpas så att de passar verksamhetens förutsättningar.

Riktlinjerna syftar till att underlätta likartade bedömningar utifrån principiella utgångspunkter, samtidigt som lärosäten och andra aktörer behåller handlingsutrymme att utforma sin egen verksamhet och egna arbetssätt utifrån risk och proportionalitet inom ramen för gällande lagstiftning och egna styrdokument. De har emellertid ett omfattande ansvar att säkerställa att deras internationella verksamhet sker ansvarsfullt och att risker identifieras och hanteras proportionerligt.

Riktlinjerna är också ett stöd för utformningen av verksamhetsanpassade riktlinjer hos övriga aktörer, såsom lärosäten med annan organisationsform eller privata forskningsfinansiärer. Inom ramen för de vägledande nationella riktlinjerna ska också Vinnova ta fram riktlinjer för aktörer i innovationsstödssystemet (U2025/01518).

De frågeställningar som redovisas i de grå rutorna i riktlinjerna är en gemensam utgångspunkt för såväl utformning av verksamhetsanpassade riktlinjer hos aktörerna som för bedömningar av enskilda fall.

Kärnan i ansvarsfull internationalisering är att göra en samlad och proportionerlig avvägning mellan de möjligheter och värden som internationella aktiviteter kan skapa och de hot, risker och sårbarheter som kan följa. Om riskperspektivet dominerar finns en risk att värdeskapande samarbeten avbryts eller aldrig initieras, även när det finns en proportionerlig riskhantering och/eller skyddsåtgärder.

En välgrundad bedömning bör därför tydliggöra vilka positiva effekter som förväntas, vilka risker och sårbarheter som kan uppstå, och vilka åtgärder som är rimliga i relation till både risknivå och förväntad nytta. Bedömningen bör även beskriva konsekvenserna av att inte samarbeta, eftersom detta kan vara relevant för verksamhetens långsiktiga kvalitet, kompetensförsörjning och strategiska handlingsutrymme.

Bedömningen av möjligheter och utmaningar behöver göras kontinuerligt, inte bara inför ett planerat samarbete. Omvärldsfaktorer förändras. Likaså kan förutsättningarna förändras i ett påbörjat samarbete eller en rekryterad forskare ändra forskningsinriktning. Ett samarbete som inledningsvis bedömt ha låg risk kan övergå i riskfyllt samarbete vartefter förhållandena förändras. Möjligheten att förändra eller avsluta samarbetet bör finnas med, exempelvis i form av en exit-strategi, eventuellt med kriterier för när ett avslut bör initieras.

Samtidigt finns vissa typer av bedömningar som inte kan hanteras genom enbart justeringar eller omprövning, utan som kräver ett tydligt ställningstagande. Det kan handla om situationer där handlingsutrymmet är begränsat av bindande rättsliga eller säkerhetspolitiska ramar. När sådana gränser överskrids saknas utrymme för fortsatt avvägning, vilket innebär att aktiviteten antingen måste avstås från eller omformas i grunden. Exempel på sådana situationer är att aktiviteten skulle innebära överträdelse av gällande lagstiftning, strida mot Sveriges säkerhet eller stå i konflikt med internationella sanktioner som Sverige är bundet av.

För att åstadkomma lärande bör utvärdering ske efter att samarbetet har avslutats, oavsett utfall, för att samla erfarenheter för framtida samarbeten.

Internationaliseringens möjligheter

Sverige, som ett litet och globalt beroende land, behöver internationalisering för att säkra kvalitet, relevans och hållbar utveckling inom högre utbildning, forskning och innovation. Internationella aktiviteter är inte ett mål i sig utan är ett medel för att stärka samhället.

Syftet med en internationell aktivitet bör vara klart definierat för att man ska kunna göra en avvägning mellan möjligheter och utmaningar.

Värdet med samarbetet kan vara vetenskapligt (tex tillgång till framstående utbildnings- och forskningsmiljöer, tillgång till unika forskningsdata), politiskt (som en del att bygga broar mellan länder) och ekonomiskt (att kommersialisera forskning och att bidra till ekonomisk tillväxt och utveckling). Dessutom främjar internationell samverkan interkulturell förståelse och samarbete på både institutionell och personlig nivå.²

De värden och möjligheter som internationella aktiviteter skapar kan vara direkta eller indirekta, kortsiktiga eller långsiktiga, och uppstå på individ-, organisations- eller systemnivå. För att möjliggöra en proportionerlig och ansvarsfull bedömning bör värden och möjligheter identifieras och tydliggöras på ett systematiskt sätt och inte tas för givna eller behandlas implicit.

Värden i internationella aktiviteter kan förstås som de positiva effekter och nyttor som samarbetet förväntas bidra till. Möjligheter avser de framtida potentialer som öppnas genom samarbetet och som kan realiseras över tid, beroende på hur aktiviteten utformas och utvecklas.

Bedömningen av värden och möjligheter bör ta hänsyn till både förväntade och mer osäkra effekter samt till vem värdet primärt tillfaller. Det kan även vara relevant att skilja mellan värden som är centrala för den egna verksamheten och värden som främst gynnar andra aktörer eller det bredare systemet.

Ett tydliggörande av värden och möjligheter utgör en nödvändig utgångspunkt för den fortsatta analysen av hot, risker och sårbarheter. Först när både potentiella nyttor och risker synliggörs kan en samlad och proportionerlig avvägning göras.

Internationalisering ska ske med upprätthållande av akademisk frihet. Den akademiska friheten utgör en styrande princip i svensk högskolelagstiftning. Enligt regeringsformen är forskningens frihet skyddad vilket innebär att staten erkänner forskningens fria kunskapssökande som en grundläggande del av det offentliga kunskapssystemet.

² Motiv finns redovisade i Internationaliseringsutredningen, SOU 2018:3, avsnitt 3.2.

I högskolelagen (1992:1434) fastställs att forskningsproblem får väljas fritt, forskningsmetoder utvecklas fritt och forskningsresultat publiceras fritt. Där anges också att den akademiska friheten generellt ska främjas och värnas i högskolornas verksamhet. Detta innebär att den akademiska friheten bara kan begränsas i undantagsfall när det verkligen behövs. Inom ansvarsfull internationalisering kan detta förledas av exempelvis säkerhetskrav, sekretessbestämmelser eller andra länders rättsliga ramar, vilket kan påverka hur forskningsdata hanteras och hur forskningsprocesser genomförs.

Den svenska kontexten

Den svenska kontexten tar upp nationella förutsättningar för internationellt samarbete, bland annat med hänsyn till Sveriges internationella prioriteringar samt existerande samarbeten.

Internationella sanktioner

Undersök vilka eventuella internationella sanktioner inom FN eller EU som påverkar samarbetet.

Internationellt samarbete ska ske utan att bryta mot internationella sanktioner. De internationella sanktioner som Sverige följer är utfärdade inom Förenta nationerna (FN) eller Europeiska unionen (EU).

Sveriges internationella prioriteringar

Undersök vilka nationella avtal, överenskommelser eller politiska strategier som kan påverka eller påverkas av det aktuella internationella initiativet.

Prioriteringar, avtal och överenskommelser på nationell nivå (tex genom existerande samförståndsavtal, MoU, på regeringsnivå) kan bidra till och underlätta internationella initiativ inom högre utbildning, forskning och innovation, men även innebära vissa begränsningar. Dessa verksamheter sker inte isolerat utan är djupt integrerade i omvärlden. Därmed påverkas också verksamheterna av utvecklingen i vår omvärld både på politisk nivå och ekonomiskt och socialt.

Vid bedömning av internationella samarbeten ska den svenska regeringens säkerhetspolitiska prioriteringar, utrikespolitiska hållning, vetenskaps- och innovationsdiplomati beaktas liksom den traditionella diplomatin.

Sveriges regering har också strategier eller övergripande inriktningar för samverkan, såväl inriktat mot vissa länder och regioner eller mer tematiska som för handelsfrämjande och för export eller utvecklingsforskning.

Sveriges medlemskap i EU är en annan viktig kontext för internationaliseringen. En europeisk strategi för ekonomisk säkerhet från 2024 inkluderar frågor kopplade till kritiska teknologier, forskningssäkerhet, forskning och innovation på teknologier med dubbla användningsområden, granskning av utgående investeringar och utvecklad exportkontroll. När det gäller forskningssamverkan

har EU egna forskningsavtal och dessutom en strategi för internationell forskningssamverkan.

Internationell samverkan är en grundläggande del i arbetet med försvarsforskning och –innovation, bland annat inom både EU och Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato). Det är därför av yttersta vikt att Sverige ses som en självklar och trovärdig samarbetspart som både kan skydda känslig teknik från att hamna i orätta händer och främja högre utbildning, forskning och innovation.

Existerande samarbeten

Undersök om det finns andra samarbeten i Sverige mellan lärosäten, finansiärer, myndigheter eller andra som kan påverka eller påverkas av samarbetet eller bidra med erfarenheter eller kontakter.

Utöver de avtal och överenskommelser som tecknas på regerings- eller departementsnivå, finns internationella samarbeten och avtal mellan lärosäten, finansiärer, myndigheter och andra aktörer.

Dessa överenskommelser kan ge konkret vägledning om hur ansvar, styrning och beslutsmandat har fördelats i praktiken, vilka villkor som fungerat väl respektive skapat problem, vilka risker som har identifierats i efterhand och hur de hanterats, samt vilka aktörer och kontaktvägar som varit centrala för att lösa uppkomna svårigheter.

Övergripande avtal och överenskommelser kan indikera vilka samarbeten som uppmuntras, är önskvärda och vilka som eventuellt bör vara föremål för försiktighet eller begränsningar. De kan därmed fungera som referenspunkter vid utformningen av nya samarbeten. Vidare kan de bidra med erfarenheter om hur förhållanden mellan aktörer kan regleras, och därmed underlätta etableringen av nya samarbeten.

Överenskommelser och existerande samarbeten kan ibland användas som ramverk och hävstång exempelvis för att dra nytta av befintliga kontaktnät och redan etablerade eller prövade principer för ansvarsfördelning, samt samordna initiativ med andra svenska aktörer. Det finns nätverk som är inriktade mot lärosäten i enskilda länder, men också bredare initiativ.

Vissa forskningsfinansiärer har utpekade länder som prioriteras i internationella samarbeten. I vissa fall bygger dessa prioriteringar på mer eller mindre formella överenskommelser. Finansiärer genomför också utlysningar i samverkan med andra länder, och arbetar med policypåverkan och med att ta fram strategiska forsknings- och innovationsagendor.

Den egna verksamheten

Den egna verksamheten hos den svenska aktören kan omfatta dels säkerhetskänslig verksamhet, verksamheter som berörs av exportkontrollregelverk eller granskningssystemet för utländska direktinvesteringar och andra delar av verksamheten som behöver skyddas, med hänsyn till allmänna eller enskilda intressen. I alla fallen berörs vad som ska skyddas, mot vad det ska skyddas samt hur det ska skyddas.

Säkerhetskänslig verksamhet, verksamheter som berörs av exportkontrollregelverk eller granskningssystemet för utländska direktinvesteringar och som inte kan genomföras med proportionerligt säkerhetsskydd eller med nödvändiga tillstånd ska inte genomföras.

Övrig verksamhet som omfattas av verksamhetsskydd kan utgöra en gråzon där utmaningar för internationalisering kan finnas. Detta gäller exempelvis viss kritisk teknik. Forsknings- och innovationsekosystemet i sin helhet spelar en allt viktigare roll för att stärka Sveriges försvarsförmåga och är ytterst viktig för att kunna lösa även militära och säkerhetsrelaterade utmaningar. Det innebär delvis nya möjligheter, men också nya förutsättningar, krav och utmaningar där verksamhet i allt större utsträckning kan behöva skyddas.

Verksamhet hos den svenska aktören som inte utgör säkerhetskänslig verksamhet, verksamhet som inte berörs av exportkontrollregelverk eller granskningssystemet för utländska direktinvesteringar, eller omfattas av verksamhetsskydd, kan med hänsyn tagen till andra tillämpliga regelverk genomföras, efter en bedömning av lämpligheten .

Skyddsvärd verksamhet

Den som till del bedriver säkerhetskänslig verksamhet ska enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585) utreda behovet av säkerhetsskydd och dokumentera det i en säkerhetsskyddsanalys som anger skyddsvärden, värderar hotet och anger en säkerhetsskyddsplan som beskriver säkerhetsskyddsåtgärder.

Säkerhetsskydd

Identifiera vilka delar av samarbetet som utgör säkerhetskänslig verksamhet.

Med säkerhetsskydd avses, enligt säkerhetsskyddslagen, skydd av säkerhetskänslig verksamhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott som kan hota verksamheten samt skydd i andra fall av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter. Säkerhetsskyddslagen gäller för den

som till någon del bedriver verksamhet av betydelse för Sveriges säkerhet eller som omfattas av ett för Sverige förpliktigande internationellt åtagande om säkerhetsskydd (säkerhetskänslig verksamhet).

Inriktning av säkerhetsskyddsåtgärder ges i säkerhetsskyddsanalysen (i den utreds vad som ska skyddas, mot vad och vilka åtgärder som behöver göras) och en säkerhetsskyddsplan redovisar hur skyddet implementeras. Säkerhetsskydd gäller inte bara på den ordinarie arbetsplatsen utan på andra ställen där arbete sker, samt på resor.

Säkerhetsskydd omfattar personalsäkerhet, fysisk säkerhet och informationssäkerhet.

Syftet med personalsäkerhet är att förebygga att personer som inte är pålitliga från säkerhetsynpunkt deltar i en verksamhet där de kan få tillgång till känsliga uppgifter, detta inkluderar också studenter. Personalsäkerhet handlar också om att säkerställa att de personer som deltar i säkerhetskänslig verksamhet har tillräcklig kunskap om säkerhetsskydd. Vid rekryteringar bedöms, genom bakgrundskontroll och sekretessprövning, om den rekryterade kan komma att utgöra ett hot mot den egna verksamheten eller om den rekryterade riskerar att utsättas för påtryckningar.

Fysisk säkerhet ska skydda mot att obehöriga får tillträde till platser där säkerhetskänslig verksamhet bedrivs och mot skadlig inverkan på säkerhetskänslig verksamhet. Hur den fysiska säkerheten utformas beror på vad som ska skyddas och mot vilket typ av hot. Andra faktorer som är viktiga att beakta är läge, verksamhet i anläggningen och byggnadstekniska detaljer.

Informationssäkerhet ska förebygga att säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter obehörigen röjs, ändras, görs otillgängliga eller förstörs. Informationssäkerhet ska också förebygga annan skadlig inverkan på uppgifter och informationssystem som gäller säkerhetskänslig verksamhet. Informationssäkerhet kan ses som en uppsättning administrativa och tekniska säkerhetsåtgärder för att bevara informationens konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet. Alla myndigheter, inklusive statliga universitet och högskolor, är skyldiga att bedriva ett systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete.

Vid samarbeten då en utomstående aktör behöver få tillgång till säkerhetskänslig verksamhet behöver den svenska verksamhetsutövaren ingå ett **säkerhetsskyddsavtal** med denna.

Skyddsvärden

Säkerhetsskyddsanalysen ska bland annat identifiera verksamhetens skyddsvärden, vilka kan utgöras av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter, anläggningar och andra tillgångar samt det som följer av internationella åtaganden om säkerhetsskydd.

Sekretess- och säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter kan utgöras av t.ex. forskningsresultat eller forskningsdata.

Öppen vetenskap (där öppen tillgång till forskningsdata ingår) är en strategisk satsning där öppenhet och samarbete ses som centralt för att driva forskningen framåt och avgörande för att kunna möta ekonomiska och samhälleliga utmaningar. I många forsknings- och innovationssamarbeten är tillgång till data avgörande för att åstadkomma resultat. Öppenhet kan dock medföra risker för stöld, störningar eller oönskad överföring av kunskap och resultat.

Anläggningar, objekt, system, egendom och andra tillgångar kan vara laboratorier, anläggning för lagring av data, forsknings- och teknikinfrastrukturer. Det kan också vara uppgifter om sådana anläggningar, såsom specifikationer och ritningar.

I vissa fall följer skyddsvärdet av **verksamhet som omfattas av ett för Sverige förpliktande internationellt åtagande om säkerhetsskydd**, exempelvis inom EU eller Nato.

Säkerhetshot

Sverige är ett attraktivt mål för främmande makt då vi ligger i framkant inom områden som spetsteknologi, forskning och innovation. En viktig del i säkerhetsskyddsanalysen är att identifiera och bedöma vad den säkerhetskänsliga verksamheten ska skyddas mot. Säkerhetshot uppstår när en aktör har både avsikt och förmåga att genomföra antagonistiska handlingar riktat mot den säkerhetskänsliga verksamheten. Eftersom en aktörs avsikt kan förändras snabbt är bedömningar av säkerhetshot kortsiktiga och bör därmed uppdateras löpande.

Ett underrättelsehot handlar om att främmande makter eller aktörer samlar in, analyserar och utnyttjar information om Sverige för att störa samhället, stjäla kunskap/teknik eller påverka beslutsfattande. Metoder som används är t.ex. cyberattacker, spionage och desinformation för att underminera svensk säkerhet och intressen. Hoten kan vara både lagliga (tex militär spaning) och olagliga (spionage, cyberkrim) och bedrivs av både stater och andra grupper.

Säkerhetshotet mot Sverige finns oavsett om det förekommer internationell samverkan eller inte. Säkerhetspolisen ser ett intresse från främmande makt för svensk forskning och hur länder som Ryssland, Kina och Iran inhämtar kunskap och teknik genom samarbeten, genomför rekryteringsförsök och påverkansförsök riktade mot forskare i Sverige. Utländsk påverkan på forskning och på lärosäten (foreign interference) har pekats ut av EU som ett särskilt hot.

Främmande makt har behov av information, kunskap och teknik och flera länder genomför **olovlig teknikanskaffning**.

En **insider** är en person som är behörig att delta i verksamhet eller tar del av uppgifter och använder uppgifterna på ett olovligt sätt.

Genom riktade **cyberangrepp** kan aktörer få tillgång till information som berör svensk säkerhet eller politiskt beslutsfattande. Informationen kan användas för kartläggning av sårbarheter eller för att försöka påverka.

Informationsinhämtning kan ske inom forskningssamarbeten och på svenska lärosäten. Den inhämtning som bedrivs i svenska utbildnings-, forsknings- och innovationsmiljöer i form av olovlig kunskapsöverföring genomförs antingen till stöd för det egna landets ekonomiska utveckling eller till stöd för att utveckla egen militär förmåga. Vid sidan av det bedrivs i vissa fall även säkerhetshotande verksamhet i form av kartläggning av regimkritiker (flyktingspionage) och annan typ av inhämtning/spionage.

Påverkansoperationer kan omfatta både den institutionella nivån och enskilda personer eller grupper av individer på ett lärosäte. Påverkan kan ske genom hot, uppmuntran, annan påverkan eller försök till sådan (tex genom att erbjudas tjänster, belöningar eller mutor). En annan risk är att man av något skäl väljer, eller tvingas, att inte inleda ett samarbete eller lämna ett samarbete. Det kan också gälla påverkan på eller genom en diaspora från en nation eller etnisk grupp studenter eller anställda.

Strategiska produkter, teknologier och verksamheter

Vissa verksamheter behöver förhålla sig till ytterligare lagkrav. Särskilt känslig teknik omfattas av exportkontroll. Här finns två regelverk, gällande exportkontroll respektive produkter med dubbla användningsområden (PDA). Inom respektive regelverk finns förteckningar som listar kontrollerad teknik. Exportkontrollens syfte är att förhindra utförsel eller export som strider mot Sveriges utrikes- eller säkerhetspolitik eller mot våra internationella förpliktelser. På motsvarande sätt granskas utländska direktinvesteringar i skyddsvärda områden för att förhindra utländska investerares skadliga förvärv av verksamhet, information eller teknik som har betydelse för Sveriges säkerhet eller för allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige.

Exportkontroll

Identifiera om det förekommer teknik eller kunskap om teknik i samarbetet som omfattas av exportkontroll.

Exportkontrollen är grundad i lagstiftning, på EU-nivå och svensk nivå. För den forsknings- eller innovationsverksamhet som omfattas av exportkontrollen gäller särskilda regler för hur teknik såsom kunskap, ritningar, material, instrument eller fysiska produkter kan föras vidare till en annan internationell part. Forskning och innovation måste klassificeras för att klargöra om dessa träffas av exportkontrollen och i så fall av vilket exportkontrollregelverk.

Exportkontrollregelverket för produkter med dubbla användningsområden ställer krav på att identifiera risker för teknikspridning som kan bidra till massförstörelsevapen, militär användning i ett land föremål för vapenembargo, eller som komponenter till krigsmateriel som exporterats från EU utan tillstånd.

Utöver den teknik som beskrivs ovan kan även tekniskt bistånd – allt tekniskt stöd kopplat till reparationer, utveckling, tillverkning, montering, provning, underhåll eller annan teknisk service – kräva tillstånd om det rör produkter som kan vara avsedda för något av dessa ändamål. Tekniskt bistånd kan ges genom exempelvis anvisningar, rådgivning, utbildning, förmedling av praktisk kunskap, färdigheter eller konsulttjänster och kan kräva tillstånd även om det tillhandahålls inom Sverige.

Krigsmaterielregelverket ställer dessutom krav på tillstånd för att få lov att börja bedriva den tilltänkta verksamheten i Sverige. Forsvarsforskning och försvarsinnovationer kan därmed omfattas av tillståndsplikt långt före det blir aktuellt med någon utförelse ur landet. Även själva samarbetet med parten i utlandet kan vara tillståndspliktigt om det exempelvis rör sig om utveckling eller tillverkning av krigsmateriel eller överföring av know-how och metoder för framställning av krigsmateriel.

Teknik som utgör grundforskning eller redan är allmänt tillgänglig information omfattas inte av exportkontroll. Notera att allmänt tillgänglig information är sådan som redan är offentlig. Det betyder att avsikt att informationen ska göras allmänt tillgänglig, exempelvis genom publicering, inte är tillräckligt för att anse att den är allmänt tillgänglig och därmed undantagen exportkontrollregelverket. Med grundforskning menas sådan forskning som inte har något direkt praktiskt syfte – forskning som har potentiell praktisk tillämpning är inte grundforskning. Den så kallade teknikmognadsnivån (Technology Readiness Level, TRL) kan vara till hjälp i bedömning av om forskning utgör tillämpad forskning, som därmed skulle kunna omfattas av exportkontroll. Innovationsarbeten berör vanligtvis tillämpad forskning.

Utländska direktinvesteringar

Identifiera om det förekommer verksamhet i samarbetet som omfattas av granskningssystemet för utländska direktinvesteringar.

Utländska direktinvesteringar har stor betydelse för Sveriges ekonomi och konkurrenskraft, men det finns också risker med att utländska aktörer gör förvärv som omfattar skyddsvärd verksamhet. Regelverk för utländska direktinvesteringar finns både nationellt och på EU-nivå.

Det finns ett granskningssystem för utländska direktinvesteringar som omfattar skyddsvärda verksamheter. Bland dessa finns samhällsviktig verksamhet, produkter med dubbla användningsområden, krigsmateriel, och framväxande teknologier eller annan strategiskt skyddsvärd teknologi. När det gäller framväxande teknologi eller annan strategiskt skyddsvärd teknologi omfattas även verksamheter med förmåga att tillverka eller utveckla sådana produkter eller utveckla sådan teknik.

För lärosäten är det relevant att beakta lagstiftningen om utländska direktinvesteringar när investeringar sker i lärosätens verksamhet som innehåller

företagsentiteter, till exempel lärosätets holdingbolag, inkubatorverksamhet, riskkapitalbolag, forskares egna företag, konsortier, et cetera. Investeringar behöver inte vara monetära, det viktiga är investerarens inflytande i verksamheten.

Anmälningsskyldighet gäller alla investeringar i skyddsvärd verksamhet, även då ett svenskt företag investerar i ett annat svenskt företag.

Kritiska tekniker

Identifiera om den teknik som utgör del av samarbetet också utgör så kallad kritisk teknik.

Utöver dessa lagreglerade områden finns även andra kritiska tekniker som inte nödvändigtvis är skyddsvärda eller föremål för exportkontroll men som likväl är av strategisk betydelse för Sverige och EU.

Inom ramen för EU:s arbete med ekonomisk säkerhet har det identifierats kritiska tekniker som är av väsentlig betydelse för EU:s ekonomiska säkerhet och där medlemsstaterna gjort en gemensam riskbedömning av teknikerna (JOIN(2023) 20 final av den 20 juni 2023).

En motsvarande nationell lista på kritiska tekniker finns inte, men ett analysunderlag från Vinnova (2024 och uppdaterat 2025) pekar ut strategiskt viktiga tekniker för Sverige baserade på EU:s lista samt med avseende på nationell säkerhet och som.

Kritiska tekniker är enligt EU teknik som är möjliggörande och har omdanande karaktär, har hög potential för civil-militär fusion och det finns en risk för att tekniken missbrukas för kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Kritisk teknik kan därmed inkludera så kallad framväxande eller disruptiv teknik som därmed är väsentlig för välstånd och konkurrenskraft. I det nationella perspektivet kan de också utgöra sådana tekniker som är väsentliga för nationell säkerhet.

Sådan teknik som är kritisk kan utgöra grund för skärpt granskning av utländska direktinvesteringar, exportkontroller och samarbete i forskning och innovation. Kritisk teknik kan därmed vara reglerad eller tillståndspliktig men kan även stå utanför sådan reglering och därmed utgöra en gråzon. De kritiska teknikernas omdanande karaktär gör att de har stor potential, vilket gör det särskilt viktigt med en bedömning av såväl risker som möjligheter.

Verksamhetsskydd

Identifiera vilka delar av verksamheten eller samarbetet som har behov av skydd i övrigt (övrigt verksamhetsskydd).

Även verksamhet som inte utgör säkerhetskänslig verksamhet, eller omfattas av exportkontrollregelverk eller granskningssystemet för utländska direktinvesteringar kan behöva skyddas. Detta gäller särskilt verksamhet som kan sägas utgöra en gråzon till de typerna av verksamheter som har beskrivits i föregående avsnitt. Det kan exempelvis handla om strategiskt intressant forskning (inklusive delar av kritiska tekniker), ekonomiskt värdefull kunskap eller annan verksamhet i vilken det förekommer information som behöver skyddas. Hos aktörer inom forskning, innovation och högre utbildning finns även behov av skydd mot olika typer av hot såsom kriminalitet (stöld), aktivism, eller andra störningar i verksamheten genom säkerhetsåtgärder.

Andra egna värden

Sådana värden i verksamheten som kan behöva skyddas är nedanstående.

Studenter och personal, inklusive doktorander och forskare, är en central resurs för lärosäten, liksom för andra forsknings- och innovationsaktörer. Medarbetare kan besitta känslig, unik eller värdefull information och kunskap. Det är viktigt att säkerställa att de kan bedriva sitt arbete – studier, utbildning, forskning, etcetera – på ett säkert sätt utan yttre utländsk påverkan. Ansvarsfull internationalisering ska därmed ge möjligheter till att anta studenter samt att rekrytera och behålla personal.

För alla aktörer, och för Sveriges konkurrenskraft, är det viktigt att ta vara på de **kommersiella och immateriella tillgångar** som skapas i ett internationellt initiativ, t.ex. genom patent (foreground). Det är också viktigt att skydda information som tas med in i samarbetet (background).

Annan information, i form av exempelvis forskningsresultat eller forskningsdata än den som omfattas av säkerhetsskydd, kan behöva skyddas enligt andra för verksamheten tillämpliga regelverk. Det kan till exempel handla om känsliga personuppgifter, patientdata eller sekvenseringsdata av genom. Även egna "kronjuveler", såsom kunskap, information eller materia som är av särskild vikt för verksamheten och som gör verksamheten unik, men som inte omfattas av krav på säkerhetsskydd, kan behöva skyddas.

Tredje land kan påkalla behovet av skydd av sina intressen, t.ex. om samarbetet omfattar teknikinnehåll med ursprung i det landet och landet bedömer att det har legitima intressen av att skydda eller kontrollera denna teknik eller kunskap.

Ett starkt **varumärke och anseende** är bland de mest värdefulla immateriella tillgångarna och medför många fördelar. I ett globalt perspektiv grundas enskilda svenska lärosätens varumärke till stor del på varumärket Sverige som

kunskapsnation. Det vill säga, den samlade bilden av svensk högre utbildning och forskning, som alla svenska lärosäten tillsammans bidrar till och som baseras på gemensamma värderingar.

Egen finansiering

Se över finansieringen av den egna verksamheten och avgör eventuell inverkan på det aktuella internationella initiativet.

De villkor som finns för finansieringen av den svenska parten, både för det aktuella initiativet och annan finansiering hos parten, kan påverka samarbetet.

Den utländska kontexten

Den utländska kontexten handlar om landspecifika förutsättningar för internationellt samarbete.

Det andra landets lagstiftning

Bedöm vilka förutsättningar de juridiska system (nationellt, regionalt eller federalt) samarbetsparter agerar inom ger. Finns det lagstiftning som begränsar eller medför risker i samarbetet?

I samarbetslandet/-länderna kan det finnas lagstiftning som möjliggör eller begränsar internationellt samarbete. Begränsningarna kan gälla sekretess, möjlighet att kommersialisera/patentera (immaterialrätt), begränsningar för utländska personer att agera inom landet, för forskningsdata, personuppgifter, etiska tillstånd och forskningstillstånd, exportkontroll (för överföring till Sverige) eller krav på att medborgare ska agera i landets intresse.

Demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter

Bedöm de utländska förhållandena vad gäller demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter och hur de kan påverka det internationella samarbetet.

Brister i demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter kan påverka förutsättningarna för ansvarsfull internationalisering på flera sätt. I miljöer där rättsstatliga principer är svaga kan forskning och utbildning påverkas genom politisk styrning, godtycklig rättstillämpning, begränsad yttrande- och organisationsfrihet samt krav på lojalitet med statliga eller ideologiska mål. Detta kan i sin tur få konsekvenser för forskningens oberoende, trovärdighet och långsiktiga kvalitet.

Sådana brister kan också påverka samarbetets legitimitet, både nationellt och internationellt. Svenska lärosäten och myndigheter verkar inom ett värdebaserat offentligt system, och internationella samarbeten kan, medvetet eller omedvetet, bidra till att legitimera aktörer eller strukturer som står i konflikt med grundläggande demokratiska och mänskliga rättigheter. Detta är en central fråga i bedömningen av ansvarsfullhet.

Vidare kan brister i demokrati och rättssäkerhet påverka forskningsintegriteten, exempelvis genom begränsningar i metodval, publicering, tillgång till data eller möjligheten att öppet redovisa resultat. De kan även påverka villkoren för

studenter, forskare och andra medverkande, inklusive krav på självcensur eller medverkan i verksamhet som strider mot etiska principer.

Samtidigt kan internationella samarbeten, under vissa förutsättningar, bidra till positiva förändringsprocesser, exempelvis genom kapacitetsuppbyggnad, normspridning och långsiktig institutionell utveckling.

Brister i demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter kan även medföra säkerhetsmässiga risker, inklusive risker för den egna personalens och samarbetspartners personliga säkerhet, särskilt vid verksamhet som bedrivs utanför Sverige.

Akademisk frihet i samarbetslandet

Bedöm vilken grad av akademisk frihet som samarbetsparten har inom sitt nationella, regionala eller federala system.

Graden av akademisk frihet påverkar vilka internationella samarbeten som är möjliga att genomföra, hur de kan utformas och vilka resultat som realistiskt kan uppnås. Begränsningar i akademisk frihet i samarbetslandet kan få direkta konsekvenser för forskningens oberoende, utbildningens innehåll och möjligheten till öppen vetenskap vilket kan påverka förutsättningarna för internationella aktiviteter. Principen om akademisk frihet slås fast i högskolelagen och i en rad internationella överenskommelser.

Korruption

Bedöm om korruption kan vara en risk i den internationella aktiviteten.

Förekomst av korruption kan undergräva legitimiteten och trovärdigheten i internationella samarbeten samt stå i direkt konflikt med de värden som präglar svensk offentlig verksamhet och akademisk verksamhet. Korruption kan påverka beslutsfattande, urval av samarbetspartners, rekrytering, resursfördelning och bedömning av resultat på sätt som inte är förenliga med krav på saklighet, transparens och likabehandling.

Korruption kan även få direkta konsekvenser för forskningens och utbildningens kvalitet, exempelvis genom att meriter och vetenskaplig kvalitet ges mindre vikt än informella relationer, lojalitet eller ekonomiska incitament. Detta kan i sin tur påverka forskningens integritet och långsiktiga hållbarhet.

Korruption kan innebära ekonomiska, juridiska och verksamhetsmässiga risker, till exempel genom felaktig användning av medel, kontraktsbrott eller rättsliga påföljder. Dessa aspekter bör beaktas som en del av den samlade bedömningen,

men utgör inte det enda skälet till att uppmärksamma korruption i internationella aktiviteter.

Antagonistiska hot

Bedöm det antagonistiska hotet mot den egna verksamheten från samarbetslandet, utifrån den nationella hotbilden mot Sverige.

Flera länder bedriver underrättelseverksamhet riktad mot Sverige där Säkerhetspolisen ser ett intresse främst från Ryssland, Kina och Iran.

Syftena ser olika ut beroende på land, men handlar vanligen om att inhämta kunskap, information och teknik – för civila och militära ändamål. Kunskapsinhämtning sker mot flera olika svenska instanser såsom näringslivet, försvars- och rymdindustrin samt forskningsinstitutioner och lärosäten.

Som framgår av Säkerhetspolisens lägesbild behöver inte den inhämtning av kunskap och teknik som främmande makt bedriver mot Sverige alltid vara olaglig för att utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet. Akademiska samarbeten, forskningsfinansiering, direktinvesteringar, delegationsresor och liknande partnerskap kan riskera att ge en utländsk aktör åtkomst till forskning eller teknik som är värdefull inte endast ur militär synvinkel, utan även utifrån ett bredare ekonomiskt säkerhetsperspektiv, vilket till exempel inkluderar bibehållen nationell innovationsförmåga och konkurrenskraft. Även möjligheten att kartlägga svensk kritisk infrastruktur är av intresse för främmande makt. Omvärldsläget ställer krav på institutioner, företag och forskare att kunna identifiera potentiella säkerhetshot.

Icke-antagonistiska hot

Bedöm det icke-antagonistiska hotet mot den egna verksamheten i eller från samarbetslandet.

Även icke-antagonistiska hot kan få stora konsekvenser på förutsättningarna för internationalisering.

Naturkatastrofer och klimatrelaterade händelser är exempelvis översvämningar, ras/skred, torka, stormar och skogsbränder.

Inte sällan kan sådana händelser också kopplas till **hälsorisker** till följd av värmeböljor, föroreningar i luft/vatten/mark, spridning av infektionssjukdomar, vattenbrist och försämrade livsmedelssäkerhet.

Bristande inre stabilitet och yttre konfliktrisker kan resultera i oroligheter och väpnade konflikter i ett land/region eller mellan länder. Detta kan påverkas

av övriga faktorer eller av sociala händelser som migrationsströmmar, sociala förändringar eller demografiska förändringar.

UD:s reserekommendationer ger vägledning för en säkerhetsbedömning.

Samarbetsparten

En bedömning av samarbetsparten möjliggör åtgärder som minskar risken med att ingå samarbeten med aktörer i länder med hög grad av korruption, lärosäten med brister i vetenskaplig grund och god forskningssed, eller aktörer med antagonistiska syften så som att öka sin militära förmåga på ett för oss menligt sätt. Med samarbetspart avses här flera olika typer av aktörer, besökare, anställda, studenter, gästforskare, med mera.

Bakgrundskontroll

Gör en bakgrundskontroll av samarbetsparten.

Det är viktigt att göra en bakgrundskontroll (due diligence) av den samarbetspart man vill gå in i samverkan med för att kunna bedöma risker. Bedömningen görs utifrån tillgängliga öppna data. Bedömningen ska göras proportionerlig i förhållande till bedömda skyddsvärden och bedömd risk.

Olämplig spridning av fysiska produkter, teknik, information och kunskap till en antagonistisk aktör kan leda till teknikutveckling som i sin tur innebär ökat hot mot den nationella säkerheten eller den nationella försörjningstryggheten. Sådana överföringar kan vara i strid mot exportkontrollregelverk eller internationella sanktioner och riskerar i värsta fall att bidra till spridning av massförstörelsevapen.

Konsekvenserna av att inte känna till samarbetspartens bakgrund är inte bara förenade med risk för antagonistiska hot. Samarbetsparten med instabil eller otillräcklig finansiering kan leda till ekonomisk skada, och samarbetsparten med bristande etiska standarder kan få återverkningar på ett lärosätes varumärke och anseende samt leda till juridiska konsekvenser.

Institutionell autonomi

Bedöm graden av institutionell autonomi.

Här avses en mer specifik bedömning av samarbetspartens oberoende och autonomi. Detta kan exempelvis avse finansieringsströmmar till motparten från nationella, regionala eller federala system samt ägande eller kontroll av motparten inklusive eventuell affiliering till andra aktörer. Institutionell autonomi ska garanteras enligt Unescos rekommendationer om vetenskap och vetenskapliga forskare (2018).

Erkänd samarbetspart

Säkerställ att den tilltänkta samarbetsparten är legitim, erkänd och trovärdig och att det inte rör sig om ett så kallat bluffuniversitet eller en institution med omfattande kvalitetsproblem.

Den tilltänkta samarbetsparten behöver vara en legitim samarbetspart, t.ex. genom att vara erkänd av myndigheter eller andra organisationer med mandat att erkänna utbildnings- och forskningsinrättningar i landet. Det är viktigt att säkerställa att det inte rör sig om ett så kallat bluffuniversitet eller en institution med omfattande kvalitetsproblem.

Samarbetspartens egna samarbeten

Undersök om den tänkta samarbetsparten har andra samarbeten som inverkar på ditt samarbete eller på ditt anseende.

Risk för läckage av kunskap, etiska frågeställningar eller förtroendeskada (guilt by association) kan uppstå om svenska aktörer samarbetar med ett land som i sin tur har etablerad samverkan med problematiska länder, eller om samarbetslandet har konfliktfyllda relationer med andra länder.

Utformning av samarbetet

En genomtänkt utformning av samarbetet, och däri eventuellt ingående överenskommelser, är en viktig del i en balanserad riskhantering. Här kan särskilt reciprocitet och etik i samarbetet beaktas, samt vem som äger resultat och hur det får användas (lärarundantaget).

Grundläggande värderingar

Utformningen av internationella aktiviteter ska ta sin utgångspunkt i de grundläggande samhällsvärderingar som gäller i Sverige och inom Europeiska unionen, såsom demokrati, rättsstatens principer, mänskliga rättigheter, akademisk frihet och människors lika värde. Dessa principer, som kommer till uttryck i den svenska grundlagen och EU:s grundfördrag, utgör ramar för hur offentlig verksamhet ska bedrivas och sätter gränser för internationell samverkan. För internationella aktiviteter inom statlig verksamhet gäller också den statliga värdegrunden.

Samtidigt sker internationella samarbeten i mötet mellan olika rättsliga och kulturella kontexter, där andra normer och värderingar kan förekomma. Ansvarsfull internationalisering förutsätter därför både öppenhet och lyhördhet för sådana skillnader, utan att ge avkall på de grundläggande värden som styr svensk offentlig verksamhet. Samarbeten behöver därmed utformas med tydlighet kring ansvar, etik, reciprocitet samt ägande och användning av resultat, och med beredskap för omprövning om förutsättningarna förändras.

God forskningssed

Säkerställ att samarbetet kan bedrivas i enlighet med god forskningssed.

I god forskningssed ingår att följa de lagar, förordningar och andra rättsligt bindande föreskrifter som gäller för forskningen. I internationella samarbeten kan både nationella och andra länders regelverk vara tillämpliga. Utöver de rättsligt bindande regelverken finns det kodexar och riktlinjer som är etiskt normerande. The European Code of Conduct for Research Integrity, ofta kallad ”ALLEA-kodexen”, är en europeisk kodex för forskningens integritet som täcker de mest centrala aspekterna av god forskningssed och baseras på de grundläggande principerna: tillförlitlighet, ärlighet, respekt och ansvar.

Vetenskapsrådet har tagit fram skriften God Forskningssed 2024 som syftar till att ge stöd och vägledning i forskningsetiska frågor, inklusive ansvarsfull internationalisering. I skriften beskrivs god forskningssed med huvudsaklig utgångspunkt i ALLEA-kodexen.

Forskare har enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning ett ansvar för att följa god forskningssed i sin forskning och forskningshuvudmän har ett övergripande ansvar för att forskningen utförs i enlighet med god forskningssed. Lagen tillämpas på forskning som utförs av offentliga forskningshuvudmän samt vissa privata aktörer. Att följa god forskningssed är även ett villkor för den som får bidrag från statliga finansierare och från EU.

God forskningssed kan utmanas av bland annat likriktning, interna kulturer och externa påtryckningar, vilket leder till beteendeförändringar, exempelvis själv censur, vilket också har en inverkan på akademisk frihet. Användningen av AI ökar inom forskning och samhälle, vilket gör etiska och rättsliga frågor allt viktigare.

Det är viktigt att göra en informerad avvägning där olika intressen och risker beaktas, och noggrant överväga vilka skyddsåtgärder som eventuellt behöver vidtas. För att kunna göra detta behöver forskare och forskningshuvudmän ha tillräcklig kunskap om potentiella samarbetspartners och deras sammanhang, bland annat när det gäller geografi, kultur, politik och lagstiftning.

Öppen vetenskap

Verka för att forskning i internationell samverkan kan genomföras och tillgängliggörs i enlighet med öppen vetenskap.

Öppen vetenskap ska vara så öppen som möjligt och så begränsat som nödvändigt. Exempel på undantag kan vara forskning av relevans för försvar och säkerhet, sekretess (personuppgifter) samt kommersiella hänsyn.

Öppen vetenskap handlar om att göra den vetenskapliga processen mer öppen och inkluderande. Öppen vetenskap syftar till ett mer effektivt forskningssystem där forskningen är transparent, tillgängligt och återanvändbart. Genom att möjliggöra tillgång till forskningsresultat kan andra forskare granska, replikera och bygga vidare på studier. Det bidrar till ökad noggrannhet och tillförlitlighet. Öppen vetenskap underlättar även samarbete mellan forskare och lärosäten, vilket kan leda till snabbare framsteg och innovationer.

De nationella riktlinjerna för öppen vetenskap som Kungliga biblioteket tog fram 2024 anger en gemensam inriktning för hur öppenhet kan tillämpas och utvecklas inom det svenska forskningssystemet genom

- Öppen tillgång till vetenskapliga publikationer
- Öppen tillgång till forskningsdata
- Öppna forskningsmetoder
- Öppna lärresurser
- Allmänhetens delaktighet i forskningsprocessen

- Infrastrukturer som stödjer öppen vetenskap öppen tillgång till vetenskapliga publikationer eller till forskningsdata

Hållbarhet, jämställdhet och mångfald

Säkerställ att hållbarhets-, jämställdhets- och mångfaldsfrågor beaktas.

Hållbarhets-, jämställdhets- och mångfaldsfrågor genomsyrar arbetet i den ordinarie verksamheten och således även i internationella samarbeten, vilket också anges i högskolelagen (1992:1434). Att ha olika utgångspunkter och synsätt i dessa frågor kan leda till intressekonflikter under samarbetet. Förenta nationerna definierar hållbar utveckling som ”en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”. Att göra avväganden utifrån miljömässig, social och ekonomisk påverkan och verka för de globala hållbarhetsmålen är därmed också ett sätt för forskningen att agera ansvarsfullt.

Jämställdhetsperspektivet ska integreras i myndigheternas verksamhet och det finns en jämställdhetsstrategi inom EU. Att främja jämställdhet och mångfald inom internationella samarbeten är en förutsättning för hållbar samhällsutveckling och avgörande för forsknings- och innovationsförmågan.